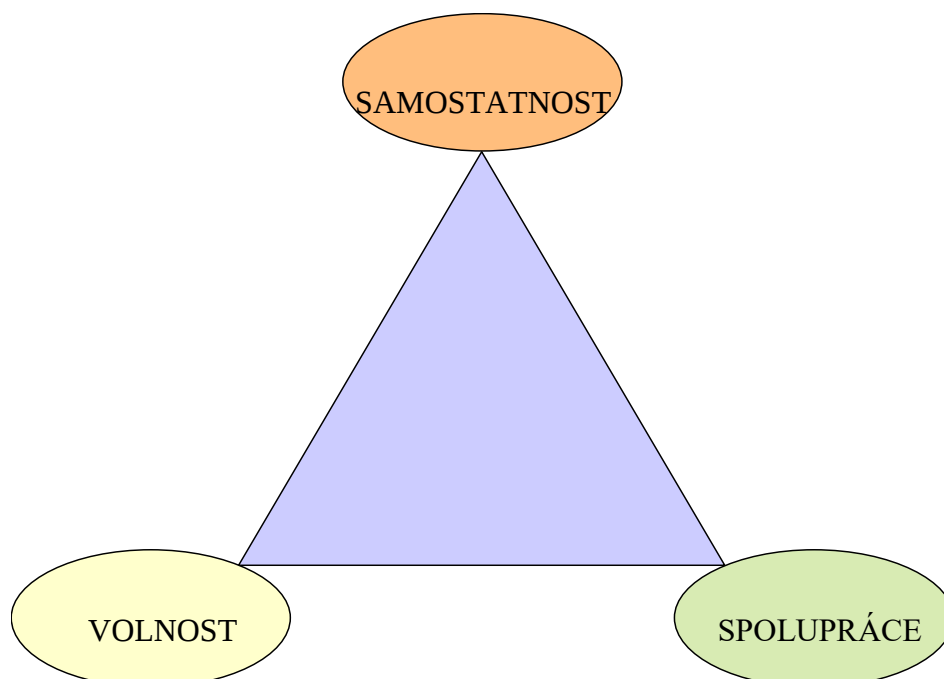

DALTONSKÝ PLÁN v MŠ

Zámek a klíč.
Jen klíč otevírá cestu k obsahu.

Jsme jednotřídní mateřská škola sloučená se školou základní školou, která ve své výuce zařazuje a uplatňuje učení podle daltonských principů.

Všechny tři daltonské principy – **samostatnost, volnost/svoboda, spolupráce** jsou součástí RVP PV a RVP ZV. Při srovnání cílů RVP a cílů daltonského vzdělávání je zřejmé, že daltonská koncepce nabízí nejen zajímavou alternativu, ale může nám pomoci k dosažení požadovaných kompetencí. Daltonský model výchovy a vzdělání vytváří veškeré předpoklady ke splnění všech zásad a doporučení pro zpracování ŠVP a pro rozvoj kurikula umožňujícího poskytovat dětem dostatek impulsů a prostoru pro rozvoj tzv. **klíčových kompetencí**, které se stávají novým cílem, přičemž poznatky se stávají *prostředkem vzdělávání*.

Základní principy daltonského plánu

Podstatou daltonské práce je samostatná práce s uplatněním **tří základních principů**:

- **Volnost** (dnes nahrazováno slovem **zodpovědnost**) = **učit se zacházet se svobodou**
 - v rozhodování výběru činností
 - ve volbě tempa a času tomu určenému
 - v požádání či nepožádání o radu, pomoc
 - zda bude činnost provádět individuálně nebo ve skupině
 - v pohybu po třídě – pohyb ale účelný – pro radu, pomůcku, knihu, k počítači...
 - nerušení kamarádů při jejich činnostech

Děti si samy vybírají, kde a jak si chtějí hrát, které úkoly chtějí plnit dříve a které později.

Tím se dítě naučí samostatně volit své zájmy a potřeby, ale také přebírá zodpovědnost za svou volbu.

Nabídka pro činnosti je různorodá, snahou je vytvořit co nejvíce podnětné hrací kouty pro co nejefektivnější využití dětmi:

- Děti mají - přístupné police a přihrádky ke hrám i k potřebnému materiálu, aby si mohly dle svého výběru a rozhodnutí na základě nabídky vybrat
- dostatek různorodého materiálu a podnětů pro hry
 - své šanony, do nichž si ukládají výtvarné práce, dle okruhů rozříděné pracovní listy, úkoly – to vše tvoří **pracovní portfolio**, z něhož si každé dítě ve spolupráci s paní učitelkou sestaví z vybraných prací **reprezentační portfolio**, které má podobu složky reprezentativního vzhledu (podle věku a schopnosti)
 - každé dítě má své razítko, kterým si označuje samostatně svoji práci (list, výkres, výrobek) před uložením

• **Samostatnost = učit se samostatně pracovat**

Samostatnost je podpora samostatného aktivního řešení problémů, utváření vlastního stanoviska, prohlubování zájmů dětí o nové poznatky, zohledňování individuálních rozdílů v zájmu a tempu přijímání nových poznatků, rozvoj tvořivého myšlení.

Cílem veškerého našeho působení je dosažení vysokého stupně samostatnosti dětí. Ve třídě dominuje aktivita dětí, učitelky jsou v pozadí, při hrách a činnostech děti vedou nepřímo a podporují samostatnost a zájem o poznávání **vlastní aktivitou**

• **Spolupráce = učit se vzájemně si pomáhat**

Je to společné hodnocení práce a **vzájemná pomoc** při řešení úkolů mezi dětmi, při níž se děti učí výstižně formulovat své dotazy a myšlenky, čímž rozvíjí své komunikační dovednosti.

Vzájemná pomoc, spolupráce vytváří povědomí o mezilidských vztazích a morálních hodnotách na základě postojů a vztahů dětí ve třídě

Daltonský model pro jednotřídní MŠ

Výchozím prvkem daltonského modelu v jednotřídní mateřská škola je využití věkově smíšeného oddělení ke vzájemné pomoci, spolupráci, k rozvoji vlastních dovedností a návyků, vytváření povědomí o mezilidských a morálních hodnotách na základě postojů a vztahů ve věkově odlišné skupině.

Děti se nejlépe a nejefektivněji učí při hře. Ve smíšeném oddělení mají mladší děti možnost spolupracovat a sledovat činnost i sociální komunikaci dětí starších, což je pozitivně motivuje k vlastní aktivitě. Zpětnou vazbou se starší děti učí pomáhat, radit a řešit problémy s dětmi mladšími. Činnosti probíhají ve hrách, které jsou přirozenou potřebou dítěte.

Na základě integrovaných bloků, které vychází ze vzdělávacího obsahu, se vypracuje krátkodobý – týdenní – plán na dané podtéma, který může obsahovat i cíle dlouhodobější, např. kurz plavání, kroužek EVVO, naučení básničky, zavazování tkaničky u bot atd. Týdenní plán obsahuje úkoly nové i opakovací, které učitelka dětem nabídne a vysvětlí. Děti se samostatně rozhodují, kterou činností začnou.

Nejmladší děti mají zpočátku úkol pouze jeden. Individuálně, dle možností a zájmu se mladším dětem počet úkolů postupně zvyšuje a přizpůsobuje úkolům pro děti starší. Jednotlivé úkoly se týkají pěti interakčních oblastí RP a mají vzestupnou tendenci od nejjednodušších návykových dovedností v sebeobsluze, hygienických návyků a tvořivých her až po činnosti složitější.

Úkoly mají různou formu, jsou krátkodobé i dlouhodobější

– sebeobsluha, nácvik písni, básní

- ve *čtenářském koutu* práce na počítači, s knihou a písmeny

- ve *výtvarném koutu* malování, kreslení, experimentování s barvami, modelování, skládání, stříhání apod.,

- v *koutu manipulační her* stolní hry, stavby ze stavebnic na dané téma a dle vlastní fantazie, skládání puzzle, hry s dominem, pexesem

- v *pokusném koutu* různá pozorování a pokusy, rychlení rostlin

- v *koutu dramatickém* napodobivé a námětové hry

- v *pracovně-technickém koutu* zatloukání, řezání, zhotovování různých předmětů, maket

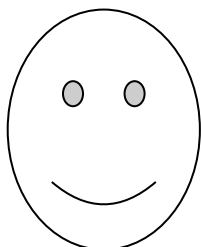
- v *kuchyňském koutku* příprava jednoduchých jídel – salátů, jednohubek, pomazánek apod.

- v *hudebním koutu* nácvik písniček, jejich rytmičce, vytleskávání, poslech apod.

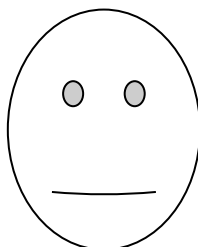
Daltonské prostředky

- **Daltonská tabule:** Tabule úkolů hraje významnou roli. Důležité je, aby se nacházela stále na stejném místě a také, aby na ni děti dosáhly. Je prostředkem k tomu, aby se jednoduchým způsobem zobrazily splněné úkoly. Je členěna tak, že v nejvyšší vodorovné linii jsou **symbols pro výběr aktivit** a svisle vlevo jsou **značky dětí**. Po vhodné motivaci a po seznámení s činnostmi a úkoly si dítě zvolí, co chce dělat. Nejmladší děti se do činností zapojují průběžně. Používání této tabule má zvláštní dimenzi. Děti dostávají konkrétní možnost k tomu, aby po splnění zvolené činnosti, úkolu samy provedly evidenci splněného úkolu, což má vliv na jejich *zodpovědnost*. Po ukončení úkolu připevní dítě ke své značce barevný puntík odpovídající barvě dne, kdy úkol splnilo. Starší děti si vyznačí samy splnění úkolu, mladším dětem poskytne pomoc starší kamarád nebo učitelka. Tím jsou děti navzájem motivovány k plnění dalších úkolů a učitelka má přehled o práci jednotlivých dětí.
Při práci na pracovním listě si každé dítě samo označí list svým razítkem a podle zvážení umožní učitelce výsledek své práce vystavit nebo si ho uloží do svého šanonu. Opět si označí puntíkem splněný úkol. Všechny údaje o úkolech a výsledcích jsou na konci týdne vyhodnoceny. U značky každého dítěte si mohou i rodiče přečíst, čeho jejich děti dosáhly, čím se zabývaly.
- **Samostatné činnosti:** Předpokládají procvičovat a získávat samostatně nebo ve spolupráci nové dovednosti, poznatky apod.
- **Barevné dny:** V daltonských školách patří používání barev pro označení jednotlivých dnů v týdnu k nejvtipnějším rysům. Každý den má svou barvu. Barvy dní jsou prostředkem komunikace a nejmladší děti mají možnost získat přehled o dnech v týdnu. Označení dne příslušnou barvou je neměnné. U daltonské tabule je jasně a názorně vyznačeno, jaké barvy patří k jednotlivým dnům. Po ukončení vybrané činnosti označí dítě splnění úkolu puntíkem té barvy, která přísluší určitému dni.
- **Uspořádání herny:** Prostředí třídy je rozděleno na **pracovní kouty**, jejichž vybavení děti podněcuje k jejich aktivitě a experimentování. Je možné v nich pracovat individuálně, ve dvojicích i skupinově.
- **Odložená pozornost:** Ve třídě má učitelka zvoleného maskota (Kašpárka, maňáska, medvěda aj.), kterého položí na viditelné místo. Tímto momentem začínají děti pracovat podle dohodnutých pravidel po určitou dobu **bez přímé pomoci** učitelky.
- **Hodnocení, sebehodnocení:** Po ukončení činností v jednotlivých dnech dostávají děti příležitost vyjádřit své dojmy a spokojenost z uplynulé doby. Chceme děti již v tomto věku naučit zpětně reagovat na svou práci. Na výtvarných pracích, pracovních listech mohou děti pomocí „smajlíků“ vyjádřit své dojmy a pomocí příslušného znaku naznačit, jak se jim pracovalo, jak se jim dařilo.

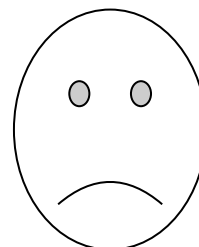
Bavilo mě to
Dařilo se mi

Šlo to

Nebavilo mě to
Nedařilo se mi

Učitelka si zaznamenává práci dětí do vlastní složky, kde si vede o každém dítěti záznam a hodnocení činností. Takto je vytvořena pedagogická evaluace předškolního vzdělávání. Na základě evaluace a hodnocení individuálních výsledků může učitelka porovnávat Školní vzdělávací program dle Rámcového programu a provádět jeho úpravy.

Role učitelky

Daltonský systém využívá nedirektivních přístupů, učitelka se snaží děti zaujmout a vede je k přemýšlení, zkoumání a k aktivitě. Místo poskytování přímých odpovědí a instrukcí vede děti otázkami k tomu, aby na řešení přišly samy. Pro daltonskou pedagogiku je změna pozice učitelky absolutní podmínkou. Učitelka má roli zprostředkovatele, musí se vzdát své dominantní role, ustoupit do pozadí, stát se asistentem. Učení, které probíhá při hře, akceptuje individuální potřeby, zájmy a využívá pro každé dítě styl učení, který mu nejvíce vyhovuje. Kvalita nového učení přímo souvisí s mírou, do jaké je učitelka schopna se s touto svou novou rolí ztotožnit.

Závěr

Podle slov americké pedagožky Heleny Parkhurstové, která do praxe uvedla daltonský plán, „dalton není ani metoda ani systém, dalton je vliv“. V praxi jde o to pochopit jeho zákonitosti, pracovat vytrvale, trpělivě a iniciativně, abychom se přesvědčili, že tato nová vyučovací metoda odpovídá právě našim představám.

A protože Helena Parkhurstová nestanovila přesné předpisy, můžeme koncept daltonského způsobu vzdělávání neustále obnovovat. Dalton dokázal, že stále vyhovuje proměnám, které změnilo společenství v průběhu sta let.

Učitel, který přijme daltonská pravidla a přejde na daltonský způsob výuky, tak ho v postupném procesu sám doplňuje, dotváří a obohacuje. Znamená to, že práce daltonského učitele nikdy nekončí, protože zodpovídá za svůj rozvoj a chápe nutnost celoživotního vzdělávání. Tak jako pro žáky platí i pro jejich učitele hlavní principy daltonu – odpovědnost, samostatnost a spolupráce – dokonce ve větší míře, protože není možné podceňovat jejich osobní příklad a to příklad **osobní odpovědnosti**.

„ČLOVĚK JE VELKÝ TÍM, ŽE POCIŤUJE ODPOVĚDNOST. ODPOVĚDNOST TAK TROCHU ZA OSUD LIDÍ, V DOSAHU SVÉ ČINNOSTI (Exupery).“